

BELEIDSPLAN 2010 – 2016

Vooraf

Sinds 1 januari 2009 werkt het Mediafonds op basis van het door de toenmalige minister van OCW goedgekeurde Beleidsplan 2009-2012, dat eerder in het kader van het advies over de Basisinfrastructuur positief werd beoordeeld door de Raad voor Cultuur. Om de afstemming met de landelijke publieke omroep, die werkt met een beleidscyclus van vijf jaar, te vergemakkelijken is daarnaast verzocht om een meerjarenplan voor de periode 2010-2016. Het voorliggende stuk is het resultaat van dit verzoek.

De uitgangspunten en hoofdlijnen zijn uiteraard dezelfde als die van het eerder vastgestelde plan. Daarnaast is gebruik gemaakt van de mogelijkheid om voornemens bij te stellen en aan te passen. Ontwikkelingen in de media gaan immers razendsnel. In vier of vijf jaar verandert zoveel dat soms van een heuse paradigmawisseling kan worden gesproken; voorbeelden daarvan zijn de opkomst van Google, Youtube en mobiel internet. Meer dan ooit tevoren beïnvloeden ontwikkelingen op mediagebied bovendien de manier waarop kunst wordt gemaakt en genoten. In zijn reactie op het beleidsplan 2009-2012 merkte de minister in dit verband op dat functies die lange tijd bij traditionele media en omroepinstellingen lagen, nu ook buiten deze instituten worden vervuld en verzocht hij het fonds daarop in te spelen. Voorts liet de minister in 2010 weten uitvoering te willen geven aan de motie Atsma-Remkes, waarin werd gevraagd de budgetverhoging per 2011 van twee miljoen euro specifiek te bestemmen voor versterking van de culturele programmering bij de regionale omroepen en het bevorderen van de samenwerking tussen de regionale omroepen en culturele instellingen. Genoemde aanpassingen en bijstellingen houden in hoofdzaak hiermee verband. Dit plan dient dus niet te worden beschouwd als de opvolger, maar als de geactualiseerde versie van het Beleidsplan 2009-2012.

Missie 2010 – 2016

Het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Mediaproducties heeft als doel het verhogen van de artistieke kwaliteit van elektronische, audiovisuele producties van de landelijke en regionale publieke mediadiensten en de Wereldomroep. Door middel van het geven van subsidies stimuleert het één van de kerntaken van deze organisaties: het produceren en verspreiden van programma's op het gebied van kunst en cultuur.

Het fonds bevordert de samenwerking tussen de publieke mediadiensten enerzijds en kunstenaars op het terrein van de audiovisuele media en kunstinstellingen anderzijds. Dankzij de ontwikkeling van nieuwe digitale technieken is in de laatste jaren een groot aantal mogelijkheden ontstaan om programma's van nieuwe inhoud, nieuwe context en nieuwe afzetkanalen te voorzien en kunstuitingen te ontsluiten voor een groter publiek. Zo wordt het bereik van door de overheid gefinancierde cultuur en media vergroot.

Het fonds verkeert in de unieke positie om experimenten en innovatie ten behoeve van de publieke mediadiensten en de kunstwereld mogelijk te maken, zonder de onmiddellijke druk van programmaschema's, te behalen marktaandeelen of afwegingen van levensbeschouwelijke aard. Deze relatieve vrijheid brengt echter ook verplichtingen met zich mee. Een voortdurende kritische evaluatie van ondersteunde projecten en het bijbehorende adviestraject maakt integraal onderdeel uit van de taken van het fonds. Het fonds moet en wil vooroplopen bij het onderzoeken en gebruiken van nieuwe mogelijkheden, zonder daarbij het contact met de dagelijkse praktijk van de publieke mediadiensten te verliezen. In samenspraak met de publieke mediadiensten zal in de komende beleidsperiode waar nodig vaker gewerkt worden met aanvragen waarbij het artistieke belang anders wordt gewogen, bijvoorbeeld aan de hand van een format of door rekening te houden met omgevingseffecten. Het is niet uitgesloten dat in de toekomst ook een ander type projecten, bijvoorbeeld op het gebied van de onderzoeks-journalistiek, voor ondersteuning in aanmerking komt. Voor een dergelijke uitbreiding van het werkkterrein zijn extra middelen en/of een nauwere samenwerking met andere fondsen noodzakelijk.

De periode 1988 – 2010

In februari 1988 stelde de toenmalige minister van WVC Elco Brinkman het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties in. Aan deze heuglijke gebeurtenis was een uitgebreide discussie voorafgegaan, geëntameerd door de Kunstbond FNV en met als inzet de verhouding tussen de kunstwereld en de publieke omroep. Er was zorg over het geringe aandeel kunst van eigen bodem dat op de publieke zenders te zien zou zijn en er werd geklaagd over de moeizame verhouding met de leiding van de omroep. De minister besloot tot een systeem van extra cultuursubsidies gericht op publieke radio en televisie, waarvoor een deel van de reclamegelden werd geormerkt. De publieke omroep had, en heeft, middelen om zijn taken op het gebied van kunst en cultuur te vervullen. Het nieuwe premiestelsel, zoals door de Kunstbond bepleit, moest het mogelijk maken een meer verbindende en kritische taak uit te voeren.

In zijn oprichtingstoespraak gaf de minister het nieuwe fonds nadrukkelijk de opdracht niet alleen programma's te financieren, maar ook de relaties tussen omroepvertegenwoordigers en kunstenaars te verbeteren. Dat is niet altijd makkelijk gebleken, maar nu ruim twintig jaar later zijn beide partijen ervan doordrongen dat ze elkaar nodig hebben. De NPO (Nederlandse Publieke Omroep) maakt in zijn plan voor de concessieperiode 2010-2016 duidelijk veel tijd en moeite te willen steken in een betere samenwerking met de kunstsector en heeft daartoe ook al enkele veelbelovende initiatieven genomen, vooral inzake marketing. De techniek helpt daarbij. Digitale distributie, on demand-

functies en sociale netwerken maken het mogelijk ook voor kleinere doelgroepen een zinvol aanbod te verzorgen, beschikbaar te houden en onder de aandacht te brengen.

De regionale omroepen, die sinds 1998 aanspraak kunnen maken op een voor hen geormerkt bedrag, hebben met steun van het fonds op het gebied van de televisiedocumentaire een duidelijke kwaliteitsslag weten te maken en hopen dit de komende jaren ook op het gebied van drama te kunnen doen. E-cultuurprojecten die enkele jaren geleden nog slechts een experiment voor ingewijden leken, zijn in hoog tempo aan het uitgroeien tot volwaardige alternatieven voor meer traditionele vormen van mediagebruik en geven, alleen of in samenhang met andere uitingen, nieuwe vormen van artistieke kwaliteit te zien.

Het Mediafonds heeft zich dus stevig verankerd in het bestel. In de memorie van toelichting op de huidige Mediawet wordt het fonds dan ook een 'blijvende plaats' toegekend binnen het mediabestel. Deze 'Multimediawet', waarin het bestaan van het fonds is verankerd en die van kracht werd per 1 januari 2009, bracht ook een naamswijziging met zich mee. 'Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties' werd 'Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Mediaproducties' – kortweg 'Mediafonds'. Daarmee is tot uitdrukking gebracht dat de taakopdracht van het fonds verder reikt dan alleen radio- en televisieprogramma's, en is recht gedaan aan de inmiddels algemeen aanvaarde opvatting dat publieke media-uitingen niet aan de hand van hun drager en hun distributievorm moeten worden beoordeeld, maar op grond van hun functie voor de samenleving.

In de afgelopen twee jaar is de uitvoering van het thans geldende beleidsplan met kracht ter hand genomen.

- De samenwerking met de NPO en het Filmfonds werd op initiatief van het Mediafonds gestroomlijnd in het Deltaplan Talent;
- Door middel van een serie workshops op verschillende plaatsen in het land is gewerkt aan kwaliteitsverbetering van de aanvragen door de regionale omroepen;
- Samen met de NPO wordt een nieuw platform ontwikkeld dat de toegankelijkheid en het bereik van o.a. audiodrama en audiodocumentaires moet vergroten;
- In de serie Hollandse Meesters wordt de samenwerking tussen regionale omroepen, het themakanaal Cultura24, het Fonds BKVB en een groot aantal musea voor beeldende kunst gestimuleerd;
- Met de NPO en Beeld en Geluid is in het kader van '60 jaar televisie' een regeling opgezet voor e-cultuurprojecten die het rijke audiovisuele archief van de omroep op nieuwe manieren kunnen ontsluiten;
- In de tijdelijke regelingen voor videoclips en games (eveneens in samenwerking met het Fonds BKVB) wordt met steeds meer succes de kloof geslecht tussen de creatieve industrie en publiek gefinancierde kunstuitingen;

- Met de NPS/NTR en het Fonds Podiumkunsten is door middel van het project Point Taken een nieuwe impuls aan de dansfilm gegeven;
- wEn tot slot zijn de aangekondigde herziening en vereenvoudiging van de financiële regelingen voor dit alles tot tevredenheid van alle betrokkenen volledig geïmplementeerd.

De kritische reflectie op deze en andere projecten wordt al jaren gewaarborgd door de twee keer per maand georganiseerde evaluatiebijeenkomsten; vertegenwoordigers van omroepen, makers, producenten en adviseurs van het fonds bespreken daarin de producties op zich en de adviesprocedures. Daarnaast verschijnt sinds de zomer van 2009 het kwartaalblad *609 – cultuur en media* waarmee verder inhoud wordt gegeven aan de opdracht om de kwaliteit van het culturele media-aanbod 'te prikkelen, kritisch te evalueren en te bewaken' (Mediabrief 2007). De naam van het blad verwijst naar het huisnummer van de thuisbasis, het gebouw aan de Herengracht te Amsterdam dat inmiddels ook onderdak biedt aan verwante instellingen en organisaties zoals IDFA, Cinekid en de EBU (European Broadcasting Union). Het blad is niet bedoeld als promotiemiddel en biedt dus ook ruimte voor bijdragen die kritisch staan tegenover het beleid van het fonds en de publieke media. Het mag zich sinds zijn verschijnen in een snel groeiende belangstelling van media- en cultuurprofessionals verheugen; de samenwerking met het groepsblog De Nieuwe Reporter (Universiteit van Amsterdam) zorgt ervoor dat de discussie naar aanleiding van artikelen wordt aangejaagd en in goede banen geleid.

Het fonds zelf is ervan overtuigd op basis van de opgebouwde kennis en ervaring zijn oude en nieuwe taken met verve te kunnen vervullen. Het heeft een groot netwerk van adviseurs en andere relaties opgebouwd en een *track record* van duizenden gerealiseerde producties voor radio, televisie en internet die onder de aandacht zijn gebracht van bij elkaar miljoenen kijkers en luisteraars en bekroond zijn met honderden nationale en internationale prijzen. Tegelijkertijd is het fonds zich ervan bewust dat zijn prestaties niet altijd in geld of publieksbereik zijn te meten, laat staan te voorspellen. Omroeporganisaties moeten om begrijpelijke redenen steeds langer van tevoren hun bestedingen plannen, schematiseren en op doelgroepen afstemmen, waarbij zij ook nog in een ingewikkelde bestuurlijke organisatie rekening dienen te houden met elkaars belangen. Het fonds daarentegen heeft dankzij zijn onafhankelijke positie de mogelijkheid om flexibel te opereren, om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en daarbij een verstandig ondernemingsrisico niet te schuwen. Ook in die zin vormt het een relatief klein maar vitaal en belangrijk element in het publieke mediabeleid.

Subsidiebeleid, advisering

Het fonds is geen regulier ondersteuningsfonds, verantwoordelijk voor een bepaalde discipline of sector. Het stimuleert de ontwikkeling van en de samenwerking tussen talenten uit de kunst- en mediawereld. De expertise die daarbij inmiddels is opgebouwd, geeft het fonds door aan makers en producenten, maar ook aan de publieke mediadiensten en waar mogelijk aan andere cultuurfondsen en cultuurproducerende instellingen.

Vanzelfsprekend komt deze expertise in de eerste plaats tot uiting in het beredeneerde oordeel over subsidieverzoeken. Voor deze beoordeling maakt het fonds gebruik van adviescommissies van wisselende samenstelling waarvan de leden afkomstig zijn uit verschillende disciplines. De per vergadering wisselende personele samenstelling moet de onafhankelijkheid bewaken, een smaakmonopolie voorkomen en waar nodig specifieke deskundigheid garanderen. De interdisciplinariteit waarborgt enerzijds de beschikbaarheid van voldoende praktische kennis bij het beoordelen van een aanvraag binnen een bepaald vakgebied (bijvoorbeeld de documentaire) terwijl anderzijds de aanwezigheid van commissieleden met een andere achtergrond (bijvoorbeeld het theater of de literatuur) zorgt voor een frisse blik en de inbedding in het bredere veld van cultuur en media. Producenten en medewerkers van omroepen zijn van het adviseurschap uitgesloten om belangenverstrengeling te voorkomen. Jaarlijks worden nieuwe adviseurs aangetrokken. Deze worden benoemd voor een periode van drie jaar, met de mogelijkheid voor een verlenging met nog eens drie jaar. Subsidiebesluiten worden genomen door het bestuur, dat zich hierbij baseert op een uitgebreid verslag van de commissievergadering.

Het fonds is zich bewust van de discussie die zich binnen de beeldende kunsten (maar ook binnen de podiumkunsten) heeft afgespeeld over de mogelijke nadelen van het adviseren in commissies¹. De dynamiek van de commissievergadering is volgens sommigen onvermijdelijk op consensus gericht, heeft geen oog voor uitzonderlijke projecten maar bevordert eerder de brave middelmaat. De adviezen van de commissies zijn inderdaad altijd meerderheidsadviezen, maar het zijn wel uiterst gefundeerde adviezen. Naar de mening van het fonds biedt een breed samengestelde commissie, mits goed aangestuurd, namelijk juist de mogelijkheid om een debat op het scherpst van de snede te voeren.

Het fonds hecht grote waarde aan de betrokkenheid, kennis en ervaring van zijn adviseurs. Zij vormen de basis, het kapitaal en de legitimatie voor zijn werk. Met een meer sturende, initiërende rol voor adviseurs zijn goede ervaringen opgedaan in het kader van de videoclipregeling; 'matchmaking' van beeldmakers en muzikanten door de adviescommissie leidde hier zelfs in korte tijd tot een productie die internationaal werd uitverkozen tot 'videoclip van het jaar'. In nieuwe samenwerkingsverbanden, met

andere fondsen of bijvoorbeeld tussen cultuurproducenten en omroepen, kan zo'n rol nuttig en dus wenselijk zijn. Wanneer aanvragers de weg nog niet weten, moet die weg soms door het fonds worden gebaad.

Het fonds is van mening dat het hierboven uiteengezette traject van advisering en besluitvorming recht doet aan de uiteenlopende eisen die aan een correcte subsidieprocedure mogen worden gesteld: besluiten dienen te worden voorbereid en genomen met zowel theoretische als praktische kennis van zaken, kritische afstand, onafhankelijkheid en oog voor continuïteit. Het is er zich echter van bewust dat een recente uitspraak van de Raad van State (Boermans/Fonds Podiumkunsten) ook consequenties kan hebben voor de eigen subsidiepraktijk. Deze uitspraak betreft het voorkomen van 'de schijn van belangenverstrengeling' en komt erop neer dat personen zich niet alleen van het geven van een advies of het nemen van een besluit dienen te onthouden wanneer zij zelf enig belang hebben bij het verzoek in kwestie, maar ook wanneer dit belang op enig moment indirect kan optreden doordat de schijn van betrokkenheid bestaat bij andere verzoeken waarin aanspraak wordt gemaakt op gelden uit hetzelfde contingent. Het afwijzen van zoveel mogelijk verzoeken zou volgens deze redenering namelijk de kans vergroten dat er geld beschikbaar blijft voor de 'eigen' aanvraag. Hoe vergezocht deze denkwijze ook moge lijken (zowel de wisselende samenstelling van commissies als de contingentering van budgetten maken de kans op uitvoering van een dergelijk doortrapt scenario zeer gering), het fonds is uiteraard verplicht zich aan de wet te houden. Daarom is per 1 oktober 2010 een protocol ingesteld waarin wordt geregeld dat adviseurs niet betrokken worden bij het beraad over projecten wanneer zij direct of indirect belang hebben bij enig project in dezelfde ronde. Over de gewenste verscherping van het toezicht op onafhankelijke besluitvorming op bestuursniveau is nog overleg nodig. Tegenover genoemde wens staat immers een andere: overheid, NPO en Raad van Cultuur zouden graag zien dat het fonds zijn beslissingen en zijn beleid nauwer afstemt op de plannen van de publieke mediadiensten. De Mediawet bepaalt zelfs dat tenminste twee bestuursleden uit de kring van deze mediadiensten afkomstig dienen te zijn. Het fonds heeft deze kwesties in een vroeg stadium bij de minister aangekaart en zal alert blijven op een juiste toepassing van wet en regels.

Artistieke kwaliteit, auteurschap, maatschappelijk belang

Het Mediafonds hanteert artistieke kwaliteit als maatstaf bij het toekennen van subsidies en bij zijn andere activiteiten. Het is zich ervan bewust dat dit begrip niet eenduidig valt te definiëren – het verandert gedurig onder invloed van de omgeving en de tijd. Dat is echter geen reden om het terzijde te schuiven en in te ruilen voor op het eerste gezicht makkelijker meetbare factoren als volume of publieksbereik. Het is, integendeel, reden om het debat over dit begrip en de toepassing ervan zowel intern als extern voortdurend te blijven voeren – in de adviescommissies,

¹ Zie hierover o.a. de bundel *Second Opinion*, Rotterdam 2007.

in workshops, in evaluaties van met steun van het fonds gemaakte programma's, tijdens lezingen en conferenties, via internetfora en gedrukte publicaties.

Artistieke kwaliteit hangt voor het fonds samen met auteurschap. Niet de markt of een organisatie maar programma's en hun makers vormen het vertrekpunt. In nieuwere vormen van mediagebruik dient dit auteurschap echter soms anders te worden gedefinieerd. Zo is het niet altijd meer een individuele zaak, of komt het niet tot uiting in immanente eigenschappen van het aangeboden product maar bijvoorbeeld in de manier waarop een reactie wordt uitgelokt. Kwaliteit schuilt soms eerder in culturele processen dan in kant en klare producten.

Momenteel vindt een verschuiving plaats van het zogeheten poortwachtersmodel, waarin slechts enkele media-aanbieders het voor het zeggen hadden omdat zij over de distributiekanaalen beschikten, naar een situatie waarin consumenten steeds vaker hun eigen menu samenstellen uit een schijnbaar onbeperkt aanbod, en daarbinnen zelfs eigen inhoud produceren. Dit betekent echter niet automatisch dat ook de diversiteit wordt vergroot. Verdunning van de middelen kan leiden tot verlies van professionele kwaliteit. De behoefte om in te spelen op alle wensen van het publiek brengt, paradoxaal genoeg, het risico met zich mee van steeds strakkere formattering en steeds grotere voorspelbaarheid. Kunst wordt dan een keuzemenu met louter comfortzones, journalistiek glijdt af naar *data farming*.

Het fonds is zich terdege bewust van zowel de kansen als de gevaren van de technische ontwikkelingen. Ze beïnvloeden ontegenzeggelijk de inhoud van producties. De precieze aard maar vooral ook het tempo waarin veranderingen zich voordoen, en dus ook de aanpassing van criteria, zijn moeilijk voorspelbaar. Maar vooralsnog kan er van worden uitgegaan dat ontwikkelingen niet stap voor stap doch sprongsgewijs verlopen en dat ze langzamer gaan dan profeten van de digitale revolutie verkondigen doch veel sneller dan de *powers that be* zouden wensen. Dit vraagt om de nodige flexibiliteit, zowel aan de kant van de cultuur en de cultuurfondsen, als aan de kant van de media en de publieke media-organisaties,.

De positieve ervaringen met workshops zoals Mediafonds@Sandberg en met de regelingen voor clips en games alsmede de reeds gehonoreerde wensen van de publieke media-organisaties ten aanzien van de ondersteuning van platforms en ideeën voor series (o.a. *Spreekweb/ Woord.nl*; *In Europa*; *Componeren achter Duinen en Dijken*, *Hollandse Meesters in de 21^e eeuw*; en een groot aantal internetprojecten) hebben ertoe geleid dat het fonds de noodzaak onderkent vaker in een vroeg stadium toezeggingen te doen ten aanzien van de financiering van projecten. Het betreft hier dan een bestuursbesluit waarbij ook andere overwegingen kunnen worden betrokken dan de artistieke kwaliteit van een reeds volledig omschreven project. De toetsing op (artistieke) kwaliteit kan in eerste instantie op een structureel en globaal niveau

plaatsvinden, waarbij het belang van continuïteit en bereik wordt meegewogen, en pas later op het niveau van de uitwerking. In alle gevallen, ook wanneer het initiatief in principe vanuit het fonds wordt gesteund, zal het fonds het oordeel van deskundige en onafhankelijke adviseurs bij de besluitvorming betrekken. Bij deze vorm van (organisatorische) ondersteuning gaat het bovendien om zogenaamd gemarkeerd beleid. Dat wil zeggen dat per project door het fonds zal worden aangegeven waarom niet de 'klassieke' aanvraag- en beoordelingsprocedure wordt gevolgd.

Voor de goede orde dient te worden aangetekend dat dit geen principiële koerswijziging inhoudt. Bij verschillende projecten die tezamen met de publieke media-organisaties worden opgezet, met name op dramagebied, is het al langer gebruikelijk dat eerst een toezegging voor het financiële raamwerk wordt gedaan en daarna pas de invulling tot stand komt wordt beoordeeld.

Met enige regelmaat wordt het fonds gevraagd of niet ook gelden kunnen worden vrijgemaakt voor steun aan programma's die niet zozeer een kunstzinnig als wel een maatschappelijk belang dienen en door thematiek (buitenland, milieu) of langdurige research (historische onderwerpen, onderzoeksjournalistiek) buiten de financieringsmechanismen van bijvoorbeeld de NPO vallen. Door het wegvallen van overheidsfinanciering via andere ministeries dan OCW en de bezuinigingen bij verschillende private fondsen staat de financiering van dit soort documentaires onder druk. Steeds vaker maken zij bovendien deel uit van projecten die via verschillende media, dus transmediaal, hun doel trachten te bereiken, zodat de te beoordelen artistieke component moeilijk te scheiden is van andere onderdelen. Het fonds heeft oog voor laatstgenoemde ontwikkeling en staat sympathiek tegenover het streven om extra geld voor deze belangrijke categorie documentaires te vinden. Ondanks de lange en vaak moeizame aanloop hebben ze in het recente verleden soms grote invloed gehad: denk aan de productie over de Brent Spar, of aan een serie als *In Europa*. Culturele programmering is de kerntaak van het fonds, maar het is denkbaar dat de aanwezige kennis en infrastructuur ook worden aangewend voor het beoordelen van aanvragen met een vooral politiek-maatschappelijk belang.

Artistieke kwaliteit en maatschappelijk engagement zijn uiteraard geen tegenstellingen; ze sluiten elkaar niet uit. Toch is het wenselijk om voor de behandeling van het hier bedoelde type aanvragen een aparte categorie binnen het fonds in te stellen, voorzien van een geoormerkt bedrag. Voor de beoordeling zijn adviseurs met een specifieke, vaak journalistieke deskundigheid nodig. Het fonds ziet hiertoe goede mogelijkheden en wijst erop dat de ervaring die is opgedaan met het entameren en beoordelen van cross- en transmediale toepassingen ook ten goede kan komen aan dit genre. Binnen het huidige, al jaren sterk onder druk staande documentairebudget is echter geen ruimte voor het scheppen van deze nieuwe categorie.

Onze omgeving

Onder invloed van de digitale revolutie is de samenleving de afgelopen twee decennia ingrijpend veranderd. Dit proces is nog lang niet voltooid. Het heeft gevolgen voor alles en iedereen, maar in het bijzonder natuurlijk voor media-organisaties. De verandering speelt in de eerste plaats op distributieniveau: van analoog naar digitaal, van lineair uitgestraald naar *on demand* beschikbaar. Maar zoals vorm altijd inhoud bepaalt, zo beïnvloedt de manier van verspreiden onvermijdelijk ook de aard van het gebodene. De WRR (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid) pleitte in zijn analyse van deze ontwikkelingen reeds jaren terug voor een ‘focus op functies’, een beleid dat niet uitgaat van kanalen en hun organisaties, maar van publieke waarden die steeds op de meest doelmatige manier in de media dienen te worden gerepresenteerd². In de huidige Mediawet, die op 1 januari 2009 in werking is getreden, is het onderscheid tussen hoofd- en neventaken opgeheven. De NPO heeft voor de komende concessieperiode een beleid geformuleerd waarin lineair en non-lineair mediagebruik worden verbonden door het ontwikkelen van zogenaamde ‘platformafhankelijke audio- en videopaletten’ voor een breed publiek. Het aantal themakanalen en websites wordt beperkt en in dienst gesteld van een overkoepelende strategie, geleid door een gezamenlijke ‘merkenarchitectuur’. Daarnaast wil men experimenteren en innoveren met nieuwe media en diensten, vooral ook om het bereik onder jongeren – de veelbesproken ‘digital natives’ – te verbeteren.

Het fonds onderschrijft in grote lijnen de analyse van de NPO maar tekent daarbij aan dat implementatie van deze voornemens makkelijker is gezegd dan gedaan, vooral wanneer deze afhankelijk wordt gesteld van een uitbreiding van middelen. Te vreezen valt dat de budgetverruiming waar de NPO van uitgaat geen werkelijkheid zal worden, gezien de huidige economische omstandigheden. Het is dan ook de vraag of valt te ontkomen aan scherpere keuzes, vooral ook inhoudelijk. De ingewikkelde bestuurlijke structuur van het bestel is daarbij een extra complicerende factor. Het fonds financiert geen organisaties maar projecten en programma's. Het heeft daardoor meer mogelijkheden om te experimenteren en snel in te spelen op veranderingen. Door middel van masterclasses en workshops, via de Interregeling en vanuit het e-cultuurbudget is steeds de mogelijkheid geboden aan programmamakers van de publieke mediadiensten om ervaring op te doen met nieuwe aspecten van hun werkterrein. In het kader van bijzondere regelingen voor games en videoclips, en binnen de inmiddels beëindigde Interregeling, werden hiervoor bovendien extra middelen gevonden, die niet ten laste van de Mediabegroting hoefden te worden gebracht. De verbinding met het kunstenveld en de creatieve industrie is juist ook bij het ontwikkelen van nieuwe toepassingen van groot belang.

² Zie rapport *Focus op functies: uitdagingen voor een toekomstbestendig mediabeleid*, Amsterdam 2005.

Kunst en media

Nieuwe technische mogelijkheden scheppen ook altijd nieuwe kunst; content follows form. Het fonds heeft dan ook in toenemende mate te maken niet alleen met nieuwe manieren van distributie maar ook met nieuwe programmasoorten. Interactiviteit is daarbij het sleutelwoord. Games en online omgevingen (zoals Facebook, Hyves, LinkedIn, Twitter) zijn belangrijke platforms geworden. Het gegeven dat voor jeugd het omslagpunt in de ontwikkeling van traditioneel naar ‘nieuw’ of crossmediaal mediagebruik al is gepasseerd, noopt tot actie: ook in de strikt genomen al-niet-meer-zo-nieuwe (maar zich nog altijd verder ontwikkelende) media is behoefte aan publieke en artistieke ‘content’. De creatieve industrie kan in dit verband niet worden genegeerd. De commercie beschikt op dit gebied namelijk over veel meer technische kennis, mankracht en financiële armslag dan publiek gefinancierde media-organisaties. Wil een publiek domein op internet ontstaan, dan is er – bijvoorbeeld op het gebied van *serious gaming* – behoefte aan het leggen van verbindingen tussen publieke media-organisaties en hun archieven, de kunstwereld en de creatieve industrie. Het fonds wil hierbij een bemiddelende, initiërende en faciliterende rol spelen en heeft daarom een begin gemaakt met het opzetten van een aantal proefprojecten. Daarbij wordt nauw samengewerkt met het sectorinstituut voor nieuwe media, het Virtueel Platform.

Publiek en privaat

Het onderscheid tussen publieke aanbieders en commerciële of ‘onafhankelijke’ aanbieders vervaagt. Zo worden de programma's van de NPO nu alleen nog maar door commerciële kabelbedrijven doorgegeven en steeds vaker ook in keuzemenu's versleuteld en bewerkt. De doorgifte van themakanalen is niet verplicht. De NPO streeft, mede op verzoek van de overheid, naar publiek-private samenwerkingsvormen – niet alleen met de kabelmaatschappijen, maar bijvoorbeeld ook met kranten en exploitanten van semi-openbare ruimtes, of zelfs vervoersbedrijven. Kunstinstellingen worden aangemoedigd een steeds groter deel van hun financiering uit de markt te halen. Voor de cultuurprogrammering van de publieke omroepen wordt gestreefd naar verruiming van sponsormogelijkheden en een soepeler omgang met het verbod op dienstbaarheid aan de winst van derden; de toezichthouder, het Commissariaat voor de Media, heeft aangekondigd de wet op dit punt waar nodig al even soepel te interpreteren.

Over de wenselijkheid en werkbaarheid van publiek-private samenwerking tussen organisaties kan men van mening verschillen. Maar gelet op deze ontwikkeling is het des te meer van belang om op programmaniveau onverkort vast te houden aan en concreet te toetsen op publieke waarden als (artistieke) kwaliteit en onafhankelijkheid. Het fonds ondersteunt deze waarden door het verstrekken van ontwikkelings- en productiesubsidies. Soms aan een omroeporganisatie, soms ook rechtstreeks aan een producent. In een steeds minder overzichtelijk medialandschap is

het van belang dat ondersteuning door het fonds naar het publiek ook als een keurmerk wordt gecommuniceerd en dat aan de aanvrager eisen worden gesteld omtrent de marketing van zijn programma, ofwel het 'organiseren van publiek'. Derhalve worden in sommige gevallen ook de kosten hiervoor vergoed. Niet alleen het eerste uitzendtijdstip op een analoge zender, maar ook de beschikbaarheid en de 'vindbaarheid' nadien worden nadrukkelijk meegewogen bij het nemen van een subsidiebesluit.

Cultuurfondsen

In de meeste kunstdisciplines zijn elektronische media deel gaan uitmaken van de dagelijkse praktijk. 'Interdisciplinariteit' is niet langer een modewoord maar een vanzelfsprekendheid, vooral voor jongere kunstenaars. Dit noopt ook subsidieverstrekkers over traditionele grenzen te kijken.

De overheid heeft in de afgelopen jaren meer beleidsverantwoordelijkheid bij de cultuurfondsen gelegd. Helaas is daardoor voor elk fonds afzonderlijk de regeldruk toegenomen. Ook daarom zou het goed zijn een structuur te scheppen die voor samenhang zorgt tussen het beleid van de verschillende fondsen in relatie tot het mediabeleid. Van verscheidene kanten klinkt overigens de roep om een bredere afstemming en samenwerking tussen de fondsen. In een recent advies van de Raad voor Cultuur (Netwerken van Betekenis, 2010) wordt voorgesteld om fondsen en instellingen niet alleen te beoordelen op hun betekenis voor het 'eigen' deelterrein of het 'eigen' publiek maar ook voor andere disciplines en voor elkaar. Wanneer alle betrokken instanties hun 'netwerktaken' vervullen, ontstaan zonder rigide centrale sturing knooppunten waarin kennis en inspiratie wordt overgedragen en betekenis gegenereerd. De digitale revolutie fungeert bij deze ontwikkeling als katalysator.

In dit verband is ook de aansturing van de verschillende cultuur- en mediafondsen vanuit OCW van belang. Het is naar de mening van het fonds verheugend dat de directies MLB en Kunsten het initiatief hebben genomen de mogelijkheden voor meer samenwerking tussen de kunstensector en de mediadiensten beter te benutten, onder meer met steun van De Cultuurformatie, een samenwerkingsverband van culturele koepels en kunstenaarsorganisaties. Het fonds blijft graag betrokken bij de verdere uitwerking van dit voornemen en zal waar mogelijk de resultaten ervan ondersteunen.

Het Mediafonds werkt reeds vruchtbaar samen met het Filmfonds, het Fonds BKVB, het Fonds Podiumkunsten en een hele reeks andere instellingen en festivals, zoals IDFA, Cinekid, Cinedans, IIFR, Nederlands Filmfestival, Virtueel Platform, Eye Film Instituut, Binger Film etcetera. Voor al deze samenwerkingen geldt dat zij geen doel in zichzelf vormen, maar zijn gericht op het optimaal benutten van aanwezige kennis en het voorkomen van dubbelingen in zowel de voorbereidende als de uitvoerende sfeer.

Ten aanzien van de samenwerking met het Filmfonds valt op te merken dat de beroepsgroep van filmmakers en die

van televisiemakers, en hun respectieve producenten, een steeds grotere overlap vertoont. Iets dergelijks geldt voor de distributie: ook producties die in de eerste plaats zijn bedoeld voor zaalvertoning op het grote scherm, vinden in de praktijk het meeste publiek via het kleine scherm van de televisie of de computer. Deze situatie vraagt om een zorgvuldige coördinatie van initiatieven en regelingen tussen de beide audiovisuele fondsen. Uitgangspunt voor het Mediafonds is hierbij dat op het gebied van talentontwikkeling gezamenlijk moet worden opgetrokken, terwijl bij reguliere producties, die in eerste instantie voor de zaal c.q. het kleine scherm bedoeld zijn één van beide fondsen het eerste aanspreekpunt is en dan ook het voortouw neemt in de financiering. Op zichzelf mag het leggen van deze zwaartepunten misschien arbitrair lijken. Het doet echter wel recht aan het gegeven dat van een volledige convergentie, in elke geval voorlopig, geen sprake is. Bovendien blijkt het in de praktijk een goed hanteerbaar uitgangspunt voor samenwerking.

In het Beleidsplan 2009-2012 werd gepleit voor een budgetverhoging ten behoeve van animatie. De twee fondsen wilden hiervoor gezamenlijk een intendant benoemen. Het uitblijven van extra middelen voor animatie heeft het Mediafonds genoopt van dit voornemen af te zien.

Landelijke publieke mediadiensten (NPO)

Het fonds is verheugd over het nieuwe elan dat de NPO na invoering van het 'programmeringsmodel' tentoon heeft gespreid, en heeft begrip voor de wens om 'bestuurlijke rust' over Hilversum te laten neerdalen. In tegenspraak daarmee lijkt het enthousiasme waarmee vorig jaar nieuwe toetreders tot het bestel werden verwelkomd en de bezwaren die, nog voor de daadwerkelijke toetreding een feit was, vervolgens werden uitgesproken over een te groot aantal spelers op een te klein veld. Daarnaast bestaat er zorg over het verlies aan programma-inhoudelijke slagkracht, dat een gevolg lijkt te zijn van de gecompliceerde planningsmodellen die de NPO heeft moeten invoeren. Al eerder heeft het fonds te kennen gegeven dat de voorheen soms zeer gedetailleerde en nu tamelijk ruim omschreven prestatieafspraken betreffende volume en karakter van de programmering nauwelijks een handvat voor beoordeling bieden en derhalve weinig effectief zijn als beleidsinstrument. Het fonds geeft in het algemeen de voorkeur aan een kwalitatief-inhoudelijk beoordeling van prestaties boven een louter cijfermatige. Kwantificering lijkt zekerheid te bieden, maar heeft in het verleden steeds geleid tot onvruchtbare definitiediscussies.

Het meerjaren concessiebeleidsplan 2010-2016, dat onder de titel *Verbinden, verrijken, verrassen* in het voorjaar van 2010 het licht zag, paart een gedegen analyse van het medialandschap aan een ambitieus programma gericht op behoud van het bestaande, brede publieksbereik en uitbreiding naar met name jongeren en burgers met een niet-westerse culturele achtergrond. De vraag is of alle in het plan genoemde elementen wel met elkaar zijn te verenigen en welke keuzes er bij afnemende middelen

zullen worden gemaakt.

Voor zover het fonds als partner in het concessiebeleidsplan wordt genoemd, komt dit in grote lijnen overeen met de bestaande praktijk; concrete cijfers en sommige onderdelen, zoals de wens om te worden ondersteund bij registraties, zijn voor rekening van de NPO en dienen niet als afspraken te worden opgevat.

Regionale omroepen

Bij de regionale omroepen zijn flinke verschillen waar te nemen op het gebied van technische en commerciële ontwikkeling, het karakter van de programmering en het publieksbereik. Het fonds heeft hier oog en begrip voor. Er is regelmatig overleg met het samenwerkingsverband ROOS en met het college van hoofdredacteuren over de bijdrage die het kan leveren aan de versterking van de artistieke kwaliteit in de programmering van de regionale omroepen.

Het begrip 'regionaal' maakt een interessante ontwikkeling door. Alle uitingen van kunst en cultuur vinden uiteraard hun oorsprong op een specifieke plaats. Plaats, maar ook tijd en de karakteristieke eigenschappen van een bepaalde gemeenschap geven kunst vaak haar smaak en kleur. In een geglobaliseerde wereld is de behoefte aan een 'genius loci' duidelijker dan ooit tevoren.

Regionaal betekent niet 'van mindere kwaliteit'. Bij het beoordelen van aanvragen van regionale publieke omroepen hanteert het fonds daarom zoveel mogelijk de maatstaven die het ook hanteert bij het beoordelen van aanvragen van de NPO. In 2009/2010 is een intensief traject van regionale workshops georganiseerd, gericht op het verhogen van het percentage toekenningen. De resultaten daarvan zijn hoopgevend en veelbelovend.

Voor het hanteren van dezelfde criteria pleit ook het feit dat makers en producenten vaak voor beide circuits werken. Succesvolle regionale producties zijn bovendien met enige regelmaat op 'nationale' kanalen te zien, terwijl veel kabelbedrijven en het internet de mogelijkheid bieden om alle regionale zenders in alle regio's te ontvangen. Nationaal en regionaal zijn geen strikt gescheiden categorieën meer; in elk geval niet als het om distributie gaat, hopelijk wel door aantrekkelijke bijzonderheden in het karakter van het gebodene.

De extra middelen die vanaf 2011 beschikbaar komen voor de regionale omroepen, zullen in de eerste plaats worden gebruikt voor uitbreiding en verdieping van het bestaande aanbod, vooral op documentaire gebied. Daarnaast wordt ook de ontwikkeling en (mogelijk) productie van drama, bij voorkeur in samenwerking met regionale theatergezelschappen, gesteund, evenals de serie *Hollandse Meesters in de 21^e eeuw* in samenwerking met zo'n vijftientig musea verspreid over het hele land.

Culturele diversiteit

Nederland is een multiculturele samenleving. Deze diversiteit kan voor bedenkers en makers van culturele programma's een rijke inspiratiebron zijn bij het scheppen

van producties die een divers publiek willen aanspreken. Bij zijn beoordeling van projecten schenkt het fonds mede aandacht aan de manier waarop een voorgenomen productie bijdraagt aan verscheidenheid in de media. Artistieke kwaliteit staat hierbij altijd voorop, net als in alle andere procedures van het fonds. Ook bij de samenstelling van adviescommissies streeft het fonds naar diversiteit. Het kritisch beschouwen van de eigen, mogelijk cultuurbepaalde vooronderstellingen is immers voorwaarde voor een kwalitatief hoogwaardige beoordeling. Net als in de verhouding regionaal-nationaal hoort daarbij een vruchtbare spanning te bestaan tussen het bijzondere en het universele. Niet alleen bij het toekennen van reguliere subsidies, maar ook bij activiteiten in het kader van het stimuleringsbeleid (zoals de IDFA Documentaireworkshop of het One Night Stand-project) wordt gelet op culturele diversiteit; dit geldt zowel voor de selectie van deelnemers – die vaak aan het begin van hun carrière staan – als voor onderwerpkeuze. In een tweetal projecten is de afgelopen jaren specifiek aandacht gegeven aan respectievelijk het opleiden van schrijftalent (Kind en Kleur) en regietalent met een dubbele culturele achtergrond. Vooral in de ontwikkelingsfase blijft deze extra aandacht voorlopig nuttig en noodzakelijk.

Internationalisering

Media-ontwikkelingen houden geen halt bij landsgrenzen. De uitbreiding van keuzemogelijkheden voor gebruikers speelt zich af op internationaal niveau. Die beweging werd al ingezet met de komst van kabeltelevisie en is aanzienlijk versterkt door het wereldwijde web. Nederlandse media-producties ondervinden daardoor meer concurrentie maar hebben ook meer mogelijkheden om een publiek buiten de 'thuismarkt' te bereiken. Vooral de door het fonds ondersteunde jeugdprogramma's en documentaires worden sinds jaar en dag met veel waardering in het buitenland ontvangen en met grote regelmaat bekroond. De experimentele clipregeling heeft getoond dat na plaatsing op internet vrijwel onmiddellijk, zelfs vanaf de andere kant van de oceaan, op Nederlandse muziekvideo's wordt gereageerd. Het fonds staat uiteraard positief tegenover internationale coproducties. Wel houdt het daarbij vanuit zijn doelstelling vast aan de eis dat de producten een overwegend Nederlandse karakter moeten hebben en dat bij drama en animatie overwegend de Nederlandse taal moet worden gebruikt of een Nederlandstalige versie moet worden gemaakt. Een taalprobleem speelt uiteraard niet in de samenwerking met Vlaanderen. In de afgelopen periode werden de banden aangehaald met het VAF (Vlaams Audiovisueel Fonds). Door het fonds georganiseerde ontmoetingen tussen producenten en programmamakers hebben geleid tot geanimeerde gesprekken en programma-ideeën die ook zijn uitgevoerd. Duidelijk is echter ook geworden dat de beide fondsen maar moeilijk tot samenwerking kunnen komen wanneer de zendgemachtigden aan weerskanten van de landsgrenzen weinig belang aan coproducties hechten. Het lijkt soms wel of de afstand tussen Nederland en Vlaanderen groter is geworden, terwijl de reistijden zijn

afgenomen. Een nieuwe impuls vanuit het cultureel verdrag Nederland-Vlaanderen is tot dusver uitgebleven, maar zou bijzonder welkom zijn. Het Mediafonds zal in de komende periode blijven trachten de afstand tussen de makers en producenten van audiovisuele producties aan beide kanten van de landsgrens te verkleinen. Een eerste stap is het openstellen van de serie *Kort!* voor Vlaamse makers.

Overheid

De rol van de overheid blijft van onverminderd groot belang voor de financiering van publieke media, maar is onder meer door de veelheid van distributiemogelijkheden lastiger uit te voeren. Terecht legt de huidige Mediawet daarom minder nadruk op regulering en meer op het verruimen van mogelijkheden voor de organisaties die onder deze wet vallen. Het op verzoek van de minister geschreven rapport van de commissie-Brinkman (*De volgende editie*, 2009) inzake de gedrukte pers bepleitte terecht de problemen van kranten en tijdschriften niet los te zien van de ontwikkelingen in de elektronische media, en vroeg derhalve om integraal beleid. Het Mediafonds geeft als zelfstandig bestuursorgaan uitvoering aan een deel van het overheidsbeleid op media- en cultuurgebied. Het staat open voor wijzigingen in de opdracht en de organisatie die voortvloeien uit de veranderde omstandigheden of nieuwe opvattingen over dit beleid, maar hecht daarbij onverminderd grote waarde aan artistieke en journalistieke vrijheid, vrijheden die ook in het oordeel over prestaties op dit gebied het uitgangspunt dienen te zijn. De overheid schept immers wel het kader voor kunst, journalistiek en wetenschap, maar onthoudt zich van een oordeel over afzonderlijke uitingen daarvan.

Ontwikkelingen binnen de verschillende categorieën

Het convergeren van platforms, genres en stijlen betekent niet dat oude vormen en gedachten sterven. Het fonds kiest voor uitbreiding van cross- en transmediale activiteiten bij op zijn minst een instandhouding van de traditionele categorieën, zolang het aantal aanvragen hiervoor tenminste niet significant afneemt in aantal en/of kwaliteit. Die indeling in categorieën of beleidsterreinen, die ook tot uiting komt in de budgetverdeling, is voorlopig nog functioneel. Gezien de geschetste ontwikkelingen is het echter denkbaar dat in de loop van de komende beleidsperiode ook hier een thematische of platformbenadering gedeeltelijk haar intree moet doen. Voorlopig wordt in voorkomende gevallen, en die zijn er steeds vaker, voor advisering en budget uit twee of meer categorieën geput; in de toekomst zal het fonds zich wellicht eerder tot de categorie 'muziek' gaan verhouden in plaats van tot bijvoorbeeld 'radio'. Duidelijk is, dat veranderingen niet op elk gebied even snel gaan, nog afgezien van de wenselijkheid. In navolgende paragrafen wordt dan ook volgens de tot dusver steeds gehanteerde systematiek aangegeven welke prioriteiten het fonds wil stellen. Hierbij dient dus in gedachten te worden gehouden dat geen enkele van de categorieën zich helemaal onttrekt aan wat er, ook budgettair, in de andere rubrieken gebeurt.

E-cultuur

De programmacategorie 'e-cultuur' is volwassen geworden. Nieuwe vormen van digitale productie, presentatie en archivering van kunst en cultuur, ook buiten de traditionele instituties, hebben tot vaak verrassende en kwalitatief goede producties geleid. De publieke mediadiensten beseffen dat lineair en non-lineair mediagebruik steeds meer met elkaar verbonden zijn. Dit veranderend mediagebruik sterkt het fonds in zijn voornemen zijn initiërende en verbindende rol tussen de publieke omroepen en de brede e-cultuursector verder uit te bouwen. Het wil dit niet doen in concurrentie met andere fondsen, maar in het besef dat deze geambieerde rol juist verplichtingen naar de andere cultuurfondsen en naar de publieke mediaorganisaties schept. E-cultuur verdient haar rechtvaardiging als aparte categorie voor zover er sprake is van nieuwe methodes en nieuwe stijlen, of wanneer sprake is van een experiment. Wanneer de waarde vooral wordt ontleend aan de verbinding met andere disciplines is afscherming niet op haar plaats, maar dient een integrale beoordeling te worden gemaakt.

Onder e-cultuur vallen vooralsnog de volgende programma-soorten: games, transmediale producties en de projecten Sandberg@Mediafonds en *Woord.nl*.

Games en virtuele omgevingen zijn op grond van hun structuur genres die zeker een eigen beleidsruimte verdienen. Zij spelen bovendien een steeds grotere rol in

het mediagebruik van alle leeftijdscategorieën; bij jeugd en jongeren is hun rol zelfs dominant. De huidige voorkeuren van deze 'earliest adoptors' zijn naar het zich laat aanzien in hoge mate bepalend voor de rest van hun carrière als mediaconsument. Wie het belang van een publiek domein en publieke waarden zoals artistieke kwaliteit in de media onderschrijft, mag dit terrein dus niet braak laten liggen. De in 2009 gestarte regeling voor games (uitgevoerd in samenwerking met het Fonds BKVB en mede ondersteund door het ministerie van OCW) wordt in de tweede helft van 2010 geëvalueerd. De vaste adviescommissie van het Gamefonds heeft in de korte looptijd van de regeling de kwaliteit van de aanvragen (afkomstig van game-ontwikkelaars, culturele en erfgoedinstellingen, beeldend kunstenaars, animatoren en vormgevers) zien toenemen. Dit resulteerde in een steeds groter aantal aanvragen en hoger percentage toekenningen.

De NPO, het Mediafonds en het Instituut voor Beeld en Geluid beginnen in 2010 met een tijdelijke regeling om originele en kwalitatief hoogwaardige transmediale producties te stimuleren waarbij verschillende media samen een verhaallijn neerzetten met complementaire inhoudelijke en creatieve dwarsverbanden. Om het bereik van deze en de vaste e-cultuur regeling te vergroten, worden *matching*-bijeekkomsten tussen programmamakers, producenten, omroepen, online communities en de creatieve industrie georganiseerd. Coproductanten van deze bijeenkomsten zijn bijvoorbeeld het Virtueel Platform, NBF, NPOX.

De jaarlijks terugkerende masterclass Sandberg@Mediafonds wordt ook de komende jaren gecontinueerd. Wel krijgt elke jaargang een thema (Gameplay in 2011) en verbinden naast het Sandberg Instituut meerdere producenten zich aan het project.

In navolging van de succesvolle conferentie over de toekomst van het gesproken woord in oktober 2009 hebben het Mediafonds, de NPO en de VPRO de handen ineen geslagen voor de realisatie van een crossmediaal audio-platform. Onder de werktitel *Woord.nl* zal het rijke maar nu nog passieve audio archief van onder andere poëzie, hoorspelen, radio documentaires en gesproken boeken in een zinnvolle en interactieve omgeving een tweede leven worden geven. De ambitie is om audioproducties van alle omroepen via dit platform en via andere kanalen ('embedded') aan te bieden. Het gaat om toegang tot duizenden uren materiaal, dat het mogelijk maakt actueel nieuws te verbinden met gedigitaliseerd audio-materiaal uit het verleden. Het Mediafonds investeert één miljoen in de realisatie en de uitbouw van *Woord.nl* in de periode tot 2013. Met deze activiteiten zet het fonds het auteurschap en het experiment centraal binnen digitale publieke mediadiensten.

Radio/Audio

Radio is het oudste elektronische medium. In een aantal opzichten voltrekken veranderingen zich er sneller dan

bij televisie. Zo lijkt radio-/audiopubliek zich sneller los te maken van traditionele distributiemethodes. Ruwweg valt het terrein uiteen in drie delen: muziek, nieuws en het meer verhalende genre. Binnen die laatste categorie vallen het audiodrama en de audiodocumentaire.

Voor **muziek** geldt dat strengere formattering van de traditionele, lineaire zenders door de redacties als noodzaak wordt gevoeld; wanneer immers niet het gemak wordt aangeboden van een continue stroom van gelijksoortige klanken, kiest de consument voor zijn eigen menu via podcast en internet. De muziekindustrie heeft in de afgelopen jaren het verlies van zijn distributiemonopolie op ingrijpende wijze ervaren. Iets soortgelijks geldt voor de publieke radio. De introductie van een internetprogramma als Last.FM heeft naar eigen zeggen onmiddellijke gevolgen gehad voor de muziekprogrammering van 3FM. Hedendaagse en wereldmuziek vonden binnen de zendersystematiek van de NPO tot voor kort vooral hun plek op Radio 6, een kanaal dat niet via de ether is te beluisteren en ook niet valt binnen het verplichte basispakket voor kabeldistributeurs. Maar ook hier zijn de teugels strakker aangetrokken: Radio 6 richt zich nu op soul en jazz, andere stromingen komen alleen aan de orde als ze aan deze stijlen zijn gerelateerd. Radio 4 heeft te kampen met een krimp en vergrijzend luisterpubliek; pogingen om een vlotter format te introduceren stuiten steevast op hevige kritiek, juist van deze luisteraars. Het fonds wil, naast het subsidiëren van bijzondere programma's, met de zenderredacties van Radio 4 en Radio 6 blijven meedenken over manieren om een relatief groot publiek te bereiken zonder verlies van diepgang en kwaliteit. De documentairereeks *Componeren achter Duinen en Dijken* is van dit overleg een eerste resultaat. De belangrijkste popzender van de NPO, 3FM, zet steeds meer zijn website in als actiemiddel en voor het geven van extra informatie, juist ook in beeld. De videoclipregeling van het fonds sluit hierbij goed aan.

Het **nieuws** is nog steeds gebaat bij het lineair brengen van zoveel mogelijk beknopte informatie. Door zijn betrekkelijk eenvoudige en goedkope techniek beweegt radio moeiteloos mee met de actualiteit. Er kan op elk moment geschakeld worden tussen verslaggeving en reflectie. Maar deze mogelijkheid is tegelijkertijd ook een eis: wanneer er werkelijk iets aan de hand is, is vooral snelheid van belang.

Deze eis staat op gespannen voet met het belang van artistiek waardevolle, meer verhalende vormen als **audiodrama** en **audiodocumentaire**; het is lastig gebleken die op een nieuwzender een prominente plaats te geven. De productie ervan lijkt niettemin, mede onder invloed van het fondsbeleid, een nieuwe impuls te hebben gekregen. De door het fonds ondersteunde lange dramaserie *Het Bureau, Bommel* en *De Moker* hebben een eigen publiek gecreëerd en aan zich weten te binden. Daarbij heeft ook een nieuwe groep makers ervaring kunnen opdoen met het vak. Door de redacties van Holland Doc Radio (voorheen

Radio Atelier) en De Avonden wordt gewerkt aan nieuwe vormen van documentaire. Deze initiatieven steunt het fonds graag, mede in het kader van talentontwikkeling. Daarbij realiseert het zich dat juist deze derde categorie programma's, ondanks een relatief grote financiële inspanning, een beperkt bereik zal houden, wanneer niet ook wordt geïnvesteerd in nieuwe manieren om potentiële luisteraars te vinden. Juist voor verhalende vormen van audio zijn *on demand*-functies en het ontsluiten van bijbehorende audio-archieven van groot belang. Het fonds heeft in de afgelopen periode de gedachtenvorming hierover met kracht gestimuleerd en samen met de NPO onderzoek laten doen naar de mogelijkheden voor een nieuw platform voor gesproken woord. Daarbij heeft het fonds de bereidheid uitgesproken om in elk geval voor een periode van twee jaar ook redactie en aanloopkosten mee te financieren. Wanneer een dergelijk platform er komt, moeten hierop meteen ook verwante vormen zoals het luisterboek, de voordracht van poëzie en de *oral history* een plaats krijgen, zodat ook de overheidsinspanningen op deze gebieden worden beloond met een groter publieksbereik. Onder meer Poetry International en het Nederlands Letterenfonds hebben aangegeven in een dergelijk initiatief te willen participeren. Van de NPO worden behalve redactie en productie ook stevige en passende marketinginspanningen verwacht.

Televisie

Televisie als traditioneel medium blijft in de komende jaren een belangrijke plaats innemen. Beproefde vormen zoals de dramaserie en de documentaire behouden ook daarom hun bestaansrecht en profiteren bovendien van de toegenomen kijkmogelijkheden.

Nederlands **drama** is en blijft een speerpunt van het fondsbeleid. Het fonds heeft daarbij aandacht voor zowel de auteurs als de regisseurs van kwaliteitsdrama. Om nieuw en bewezen regie- en scenariotalent in staat te stellen een volgende stap in hun artistieke ontwikkeling te zetten, hebben het Mediafonds, het Nederlands Fonds voor de Film, de Publieke Omroep, het CoBO-fonds en het Binger Filmfab in 2008 het Deltaplan Talent gelanceerd. Dit meerjarige, gezamenlijke stimuleringsproject stelt makers in staat in verschillende genres ervaring op te doen. In 2010 is dit plan bijgesteld op grond van de ervaringen in de eerste twee jaar. Het bestaat nu uit drie onderdelen: *Kort!* (fictie en animatie), *One Night Stand* (drama) en *De Oversteek* (eerste of tweede artistieke speelfilm). De films zijn op televisie te zien en indien mogelijk ook in de bioscoop. Door deze samenwerking tussen de fondsen en de publieke omroep wordt talent in een vroeg stadium herkend en wordt een stevige basis gecreëerd voor de beginfase van een auteurs- en regisseurscarrière. Om de ontwikkeling van langere auteursseries een impuls te geven heeft het fonds in de voorafgaande beleidsperiode een dramawedstrijd uitgeschreven. Tijdens de huidige beleidsperiode zijn inmiddels drie van de winnende scenario's

in productie genomen en het belang van kwaliteitsdrama wordt binnen en buiten de omroep breder erkend. De NPO stelde een budget voor kwaliteitsdrama vast, oplopend tot 15 miljoen in 2011. Het Mediafonds wil het verbeterde klimaat voor de kwaliteitsserie van extra stimulansen blijven voorzien, maar moet vaststellen dat het huidige budget daartoe weinig ruimte laat. Van het beschikbare budget voor kwaliteitsdrama is op dit moment slechts twintig procent vrij besteedbaar voor dramaproducties die niet binnen het Deltaplan Talent vallen. Dit betekent dat de stimulering van de ontwikkeling en met name de realisering van kwaliteitsseries van meer dan drie afleveringen onder druk staat.

De artistieke **documentaire** is een bloeiend genre, dat veel waardering van kritiek en publiek geniet, ook internationaal. De televisie, inclusief themakanalen e.d., is het belangrijkste verspreidingskanaal voor artistieke documentaires. Sinds jaar en dag stimuleert het fonds dit genre door het subsidiëren van zo'n veertig producties per jaar. De hoge kwaliteit van de aanvragen stuit echter al geruime tijd op budgettaire grenzen. Concreet betekent dit dat projecten die door bestuur en adviseurs positief worden beoordeeld en door de NPO graag zouden worden uitgezonden moeten worden afgewezen wegens uitputting van het budget. Een gevraagde verhoging van het budget per 2009 kon helaas door de minister niet worden gehonoreerd. Ook door het opdrogen van andere geldbronnen moet worden gevreesd dat dit waardevolle genre steeds verder onder druk komt te staan.

Documentaires over **kunst** vormen een apart deel van het documentairebudget. Het ligt voor de hand dat juist voor deze subcategorie initiatieven samen met andere fondsen en cultuurproducerende instellingen worden ontplooid. Met het Filmmuseum is sinds 2008 drie keer het festival Doku.Arts georganiseerd ter versteviging van internationale contacten en als inspiratie voor Nederlandse omroepen en makers. Tijdens de editie van 2010 was daarbij bijzondere aandacht voor documentaires over beeldende kunst en het museum als filmproducent. In de toekomst wordt voor dit (sub-)genre samenwerking gezocht met onder andere het Holland Festival.

De beschikbare middelen voor podiumkunsten zijn in de huidige periode grotendeels besteed aan een eerste samenwerkingsverband met het Fonds Podiumkunsten. In de vorm van het project *Point Taken*, waarin ook de NTR participeert, is aan choreografen en filmmakers de kans geboden met voorstellen te komen voor dansfilms waarin beide disciplines samen tot een kwalitatief hoogwaardige en vernieuwende filmtaal leiden.

Inmiddels zijn vier dansfilms, geselecteerd uit een groot aantal aanvragen, in productie gegaan. Beide fondsen willen deze samenwerking in de komende jaren voortzetten om zo de ontwikkeling van de dansfilm een langlopende impuls te geven en de basis voor het genre bij de publieke omroep te versterken.

Als voorheen wil het fonds geen specifieke steun geven

aan pure registraties. Deze kunnen wel een rol spelen in een 'keten' van uitingen die loopt van het agenderen in een kunstbriek, via een televisiebewerking ondersteund door extra informatie op een website, tot aan de online opvraagbare registratie van de zaalvoorstelling in het archief van Theater Instituut Nederland. Het fonds zou het toejuichen als dergelijke verbanden tot stand kwamen en is bereid daar een bij zijn doelstellingen passende rol in te spelen.

Het fonds heeft steeds grote waarde gehecht aan programma's voor de **jeugd**. De Nederlandse film- en televisiewereld heeft een internationaal erkende voortrekkerspositie waar het gaat om kwaliteit en openheid en Nederlandse jeugdprogramma's oogsten ook in het buitenland veel waardering. Het is belangrijk dat kinderen en jongeren te midden van een overstelpend media-aanbod kwaliteitsprogramma's krijgen aangereikt met verhalen die aansluiten bij hun belevingswereld. Het fonds beoogt het huidige aanbod van kwaliteitstelevisie voor de jeugd te blijven garanderen en stimuleren, en geeft het jaarlijks met de projecten *Kids&Docs* en *Kind en Kleur* een extra impuls, ook waar het gaat om culturele diversiteit. Voor kinderen is de vroegtijdige kennismaking met kwaliteitstelevisie van groot belang en het fonds hecht eraan deze in verschillende vormen en voor alle leeftijdscategorieën te ondersteunen.

Zowel voor volwassenen als voor jeugd ontbreken op dit moment de middelen voor behoorlijk beleid op het gebied van **animatie**. Dit is bij uitstek een genre dat profiteert van de mogelijkheden van nieuwe(re) media. Zowel bij e-cultuurprojecten, in games en virtuele omgevingen, als binnen de reguliere jeugdprogrammering is een aanwijsbare vraag naar kwalitatief hoogwaardige animatie van Nederlandse origine. Uitbreiding van het budget voor deze categorie is in de aanloop naar de vorige twee beleidsperiodes door het fonds gevraagd maar helaas niet verkregen. De urgentie en de rijkdom aan mogelijkheden zijn sindsdien alleen maar toegenomen. Met de door het fonds gestimuleerde en internationaal gefinancierde jeugdserie *Kika & Bob* zijn waardevolle ervaringen opgedaan, die beslist een vervolg verdienen. Het is duidelijk dat Nederland op animatiegebied talent heeft, dat meer kansen dient te krijgen.

Regionale Omroep

Mede dankzij coaching en intensieve toelichting op de door het fonds gehanteerde criteria is het beleid voor radio- en televisiedocumentaires ten behoeve van de regionale omroepen in de periode 2004-2008 zo succesvol gebleken dat schaarste aan middelen ontstond. Door een verhoging van het budget per januari 2008 en opnieuw per 1 januari 2011 is deze krapte voorlopig opgeheven. Het fonds heeft van de uitgebreide financiële ruimte onder andere gebruik gemaakt door ontwikkelingsgeld voor regiodrama beschikbaar te stellen. Dit heeft geleid tot enkele veelbelovende initiatieven van de regionale omroepen, ondermeer voor een gezamenlijk te produceren lange

serie. In zijn beoordeling van (ontwikkelings-)aanvragen voor drama laat het fonds de betrokkenheid van regionale kunstinstellingen (zoals toneelgezelschappen of kunstopleidingen) positief meewegen. Geslaagde producties als *Ro-tv* of *Boijmans-tv* waren tot dusver daarvan het resultaat.

Tax-videoclipfonds

Sinds september 2006 werken het Fonds BKVB en het Mediafonds op inspirerende wijze samen voor de productie van videoclips die zowel muzikaal als visueel van bijzondere artistieke kwaliteit dienen te zijn. De resultaten werden in een openbare, zeer druk bezochte evaluatiebijeenkomst tijdens het Nederlands Film Festival 2007 door deskundigen als zeer geslaagd beoordeeld. Ze hebben hun weg naar een geïnteresseerd publiek gevonden via Nederland 3, 3voor12, verschillende muziekzenders en via internet. De driehoofdige beoordelingscommissie kreeg als opdracht mee om ook zelf het veld te verkennen en suggesties te doen voor verrassende combinaties van beeldmakers en muzikanten. Een resultaat van deze scouting, *Grip* van beeldend kunstenaar Roel Wouters en de band zZz, werd in februari 2008 tijdens het internationale Festival du Clip (Aix en Provence) uitgeroepen tot Clip van het Jaar. Gezien de veelbelovende start zet het fonds de regeling, waarvoor op tijdelijke basis steun werd verkregen vanuit OCW, graag voort en hoopt daarbij op continuering van de extra steun. Nu is immers al duidelijk dat de maatregel niet alleen verrassende verbindingen op artistiek vlak stimuleert, maar ook het gecombineerde gebruik van verschillende distributiemethoden. Daarnaast is het nu eenmaal zo dat juist binnen de popmuziek met geringe investeringen, mits op de juiste plaats toegediend, een relatief groot effect kan worden bereikt.

Stimuleringsbeleid

Het fonds heeft na een grondige evaluatie in 2006 de uitgangspunten voor het stimuleringsbeleid opnieuw geijkt. Het stimuleringsbeleid, naar een uitdrukking van wijlen Jan Kassies ook wel 'flankerend beleid' genoemd, is gericht op evaluatie, verkenning, verdieping, talentontwikkeling en het leggen van nieuwe verbanden. Het maakt daarbij gebruik van alle ten dienste staande middelen: conferenties, workshops, publicaties, het uitschrijven van prijsvragen en het uitreiken van prijzen. Het werkt in wisselende verhoudingen samen met andere instellingen, zowel in voorbereidend als in uitvoerend opzicht. Daarbij treedt het fonds nooit op als louter subsidiënt. Het draagt zorg voor toetsing aan de doelstellingen en heeft derhalve altijd ook een redactionele inbreng. Het huis van het fonds biedt mogelijkheden voor met name de activiteiten die onder dit hoofdstuk worden gerangschikt. Juist bij een proliferatie van elektronische media zijn fysieke plekken van groot belang. Ook in dit opzicht heeft het fonds de ambitie een ontmoetingsplaats van verschillende werelden te zijn.

Budget en financiële regelingen

Het fonds gaat voor de periode 2011-2016 uit van de door

OCW aangegeven kaders. Hoewel nieuwe activiteiten worden ontplooid en de regeldruk is toegenomen, streeft het ernaar een gemiddeld overheadpercentage van 8,5 procent niet te overschrijden. Een van de manieren om dit doel te bereiken is permanent streven naar meer flexibiliteit en doelmatiger procedures.

Zoals aangekondigd in het beleidsplan 2009-2012 zijn de regelingen met ingang van 2009 verder vereenvoudigd. Het fonds verleent sindsdien bijdragen in de productiekosten van gesubsidieerde programma's tot negentig procent in het begrotingstekort van de omroep. Omroepen zijn niet langer verplicht hun 'geld-op-schema bedrag' in te zetten. Daar staat tegenover dat het fonds zich niet meer mengt in de interne financieringssystematiek van de NPO en dat omroepen geen overhead, eindredactie, handling en andere vaste lasten in rekening kunnen brengen. Op verzoek van producenten en enkele omroepen is voor documentaires de maximale productiebijdrage op tachtig procent gesteld. De vrees bestond dat bij een hogere bijdrage de inbreng van de omroep navenant kleiner zou worden. In de praktijk blijkt het laatste niet het geval te zijn. In de nieuwe beleidsperiode zal worden bezien of niet ook voor deze categorie programma's de maximale bijdrage op negentig procent kan worden gebracht. Mede op verzoek van omroepen en producenten heeft het fonds afgezien van de aangekondigde staffels voor honoraria en normen voor séjour en reiskosten.

Wel zijn er richtlijnen gegeven voor verschillende kostensoorten.

Voorts is de verplichte accountantscontrole van producties vervallen. In plaats daarvan heeft het fonds nu het recht om elk jaar bij wijze van steekproef een aantal eindafrekeningen te laten controleren. Bovendien moeten gesubsidieerde producties steekproefsgewijs kopieën van nota's overleggen. Met deze laatste aanpassingen voldoen de regelingen van het fonds grotendeels aan het Uniform Subsidiekader waaraan publieke subsidieregelingen met ingang van 2012 moeten voldoen. In 2011 worden ze daaraan verder aangepast. Subsidieontvangers worden verplicht om het direct te melden als er belangrijke veranderingen zijn die van invloed kunnen zijn op de subsidie. Indien wordt verzuimd tijdig te melden dat de activiteiten waarvoor de subsidie is verleend niet zoals afgesproken worden uitgevoerd, dan kunnen er sancties volgen, zoals het met wettelijke rente terugbetalen van reeds uitgekeerde bedragen. De voorschotten worden mogelijk automatisch uitbetaald volgens vooraf afgesproken termijnen.

De nieuwe Mediawet en de op basis daarvan aangepaste statuten van het Mediafonds maken het mogelijk productiesubsidie te verlenen aan producenten, mits het gaat om media-aanbod ten behoeve van de publieke mediadienst. Tot voorheen konden alleen omroepen productiesubsidie aanvragen. In de uitvoering zijn het echter vaak producenten die de plannen opstellen, de contracten maken en zorgen voor de verantwoording. De omroep heeft zich weliswaar verbonden tot uitzending en de overeengeko-

men financiële bijdrage, maar de afwikkeling loopt vrijwel volledig tussen producent en Mediafonds. Toch moet dit alles formeel via de omroep lopen. Dat levert voor de omroep onnodig – vaak niet gewenst – werk op en leidt tot vertraging in de uitvoering en afwikkeling van projecten. Indien een omroep dit wenst, zal het Mediafonds rechtstreeks subsidie gaan verlenen aan producenten. Ook in dat geval dient de omroep de volgens de betreffende regeling minimaal vereiste financiële bijdrage te leveren. De nieuwe statuten maken het in principe mogelijk subsidie te verstrekken tot het volledige resterende begrotingstekort.

Colofon

© 2011, Jaarverslag Mediafonds 2010

Stichting Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Mediaproducties

Herengracht 609

1017 CE Amsterdam

T 020 623 39 01

F 020 625 74 56

info@mediafonds.nl

www.mediafonds.nl

MEDIAFONDS

Tekst: voorzitter, directie en medewerkers Mediafonds

Samenstelling en eindredactie: Titia Vuyk

Met dank aan: Jessica Groenewoud en Mirjam van der Linden

Ontwerp: Mannschaft

Drukwerk: Calff & Meischke, Amsterdam

Het jaarverslag is ook gepubliceerd op de website van het fonds.

Colofon

© 2011, Jaarverslag Mediafonds 2010

Stichting Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Mediaproducties

Herengracht 609

1017 CE Amsterdam

T 020 623 39 01

F 020 625 74 56

info@mediafonds.nl

www.mediafonds.nl

MEDIAFONDS

Tekst: voorzitter, directie en medewerkers Mediafonds

Samenstelling en eindredactie: Titia Vuyk

Met dank aan: Jessica Groenewoud en Mirjam van der Linden

Ontwerp: Mannschaft

Drukwerk: Calff & Meischke, Amsterdam

Het jaarverslag is ook gepubliceerd op de website van het fonds.